

Haćki - szanse i bariery produktu turystycznego

Opracowanie prezentacji – Jan Mordań

Haćki – w województwie podlaskim,
w powiecie bielskim, w gminie Bielsk Podlaski.

***Haćki, wieś położona**

**na malowniczym obszarze Równiny Bielskiej.
Obszar wsi wyróżnia się:**

**urozmaiconą rzeźbą terenu,
uksztaltowaną przez siły przyrody
i wielowiekową działalność ludzką.**

Na tym terenie znajdują się:

**niezwykle cenne siedliska przyrodnicze,
unikatowy zespół stanowisk archeologicznych
i oryginalna zabudowa wiejska.**

**Z uwagi na swoje walory, krajobraz wsi Haćki
i jej sąsiedztwa budzi zainteresowanie
zarówno naukowców jak i amatorów –
miłośników przyrodniczo-kulturowego
dziedzictwa Podlasia.**

Janusz Bogdan Faliński

prof. dr hab. (1934-2004)

„Niezwykłą urodę i bogactwo florystyczne Haciek i zapisane w ziemi pod murawami dzieje to fragment odwiecznych związków człowieka z ziemią.

Przekazujemy o nich informację z prośbą o pieczołowitą troskę nad tymi skarbami:

- niezwykłymi formami terenu,
 - zabytkami pradziejów
 - i murawami stepowymi,
- które w podobnej kompozycji nie mogły nigdzie indziej się ukształtować.

Wszystko jest tu nasze, więc niechaj troszczy się o to dobro każdy z nas”.

WALORY GEOLOGICZNE

Zadziwia różnorodność form kemowych
zgrupowanych na małym obszarze
czynią z zagłębienia wytopiskowego w Haćkach
obszar unikalny, godny ścisłej ochrony.

Prof. Andrzej Ber (Państwowy Instytut Geologiczny)

Piękno przyrody w Hańkach

Haćki - tajemniczy gród na pograniczu światów

Wartości kompleksu stanowisk w Haćkach z punktu widzenia archeologii:

- ✿ zachowany krajobraz archeologiczny, stanowiska archeologiczne widoczne w krajobrazie,
- ✿ skomplikowana biografia kulturowa: wiele faz osadnictwa i wykorzystywania tego obszaru w pradziejach i wczesnym średniowieczu;
- ✿ zróżnicowanie funkcjonalne stanowisk wchodzących w skład kompleksu (gród obronny, świątynia pogańska (?) i miejsce sprawowania obrzędów pogrzebowych, osiedla ludzkie, kurhany);
- ✿ unikatowe formy wykorzystywania tego terenu w pradziejach i wczesnym średniowieczu, nieznane z żadnego innego stanowiska archeologicznego na terenie Polski (zwłaszcza we wczesnej epoce żelaza i starszych fazach wczesnego średniowiecza);
- ✿ unikatowe zabytki ruchome odkryte w czasie badań wykopaliskowych, zwłaszcza ozdoby metalowe;
- ✿ wartość naukowa (informacyjna): możliwość uzyskania odpowiedzi na kluczowe dla dziejów Polski i nierozwiązane dotąd problemy badawcze, zwłaszcza związane z etnogenezą Słowian.

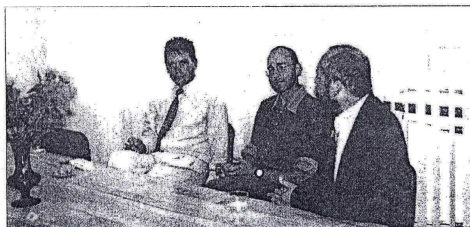
Prof. Zbigniew Kobyliński (Instytut Archeologii PAN)

REWELACJE Z HACIEK

ciąg dalszy ze str. 1

Znaleziska z wczesnego średniowiecza należą do horyzontu wschodniosłowiańskiego, z widocznymi wpływami kultur bałtyjskich i zachodniosłowiańskich. Kilka zabytków wykazuje podobieństwa do znalezisk z obszarów naddunaj-

Zastanawiano się nad dalszym zagospodarowaniem grodziska, ale i otoczenia. Postulowano, aby w niezbyt odległej przyszłości pomyśleć o rozwoju agroturystyki w Haćkach, wypracować model turystycznego wykorzystania terenu, bez stwarzania dodatkowego zagrożenia dla roślinności i substancji zabytkowej.

Od lewej: mgr Jerzy Ignatuk, mgr Dariusz Krasnodębski, dr Zbigniew Kobylński. Inne wnioski to wprowadzenie odpowiednich zapisów do planu zagospodarowania przestrzennego, opracowanie projektów zabudowy, nawiązującej do budownictwa tradycyjnego, które udostępniać należałoby za darmo, aby wyeliminować wznoszenie domów z płaskimi dachami. Krytykowano elementy obce w tradycyjnym krajobrazie Haćek, np. wzniesienie w latach ubiegłych bloku, betonowych silosów, muro-

skich, związanych z koczowniczymi Awarami i kulturami germańskimi. Ceramika z XI-XII wieku wykazuje wpływy mazowieckie, a resztki donosów mają analogie obszarów wschodniosłowiańskich. Jako konkluzję, we wprowadzeniu do wystawy przeczytać można: „Kompleks osadniczy (...) powstał na obszarze przenikania się wpływów i kultur z zachodu, południowego wschodu i północy, a znajdowane tu zabytki świadczą o licznych pokojowych kontaktach pomiędzy różnymi grupami etnicznymi i plemiennymi oraz o dalekosiężnej wymianie handlowej. Wszystko to potwierdza wyjątkową rolę, jaką kotlina w Haćkach pełniła w starożytności i wczesnym średniowieczu. Przyczyną musiała tu być naturalna forma terenu, malownicza, a równocześnie tajemnicza, do dziś budząca w odwiedzających to miejsce silne wzruszenia estetyczne i odczucia niemal mistyczne. Miejsce to wymaga szczególnej ochrony nie tylko jako pomnik historii, ale również jako rezerwat unikatowej roślinności o charakterze stepowym”.

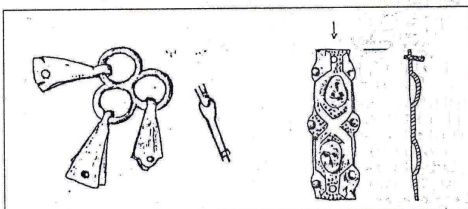
Dyskusja i postulaty

Po oficjalnym odsłonięciu i przemówieniach osoby bardziej zainteresowane miały okazję odbycia dyskusji z gronem archeologów, władzami samorządowymi i pracownikami muzeum w Białym Podlasku.

larnego informatora (w formie składanki) o Haćkach oraz tablicy informacyjnej dla turystów w pobliżu grodziska.

Pytano o badania archeologiczne w Białym Podlasku i okolicach. Główny Archeolog Kraju dr Zbigniew Kobylński stwierdził: „W związku ze zbliżaniem się roku 2000 i przygotowywaniem się do obchodów 1000-lecia zjazdu gnieźnieńskiego, który jest prezentowany jako początek zjednoczonej Europy, realizowany jest projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych Polska w dobie zjazdu gnieźnieńskiego. W ramach tego dużego projektu również nasza ekipa z Instytutu Archeologii i Etnologii przyczyni się w drobnym stopniu do badań grodziska na Podlasiu. Badania prowadzone przez mgr Dariusza Krasnodębskiego są elementem tego programu. Przy czym podejmuje badania tylko grodziska, które są niszczone w jakiś sposób. Przykładowo w Mołoczach przez lisy kopiące nory, w Krasnej Wsi przez nielegalny pobór piasku, a w Rogawce przez pobór żwiru”.

Należy się cieszyć z autentycznego zainteresowania prądziejami władz gminnych, okazanego przez wspomnianego wójta oraz sekretarza Eugeniusza Czerwackiego. Nie jest to niestety zjawisko powszechne wśród samorządowców. Zachęcam do obejrzenia bezpłatnej wystawy w godzinach otwarcia Urzędu Gminy w Białym Podlasku. Zabytki będą tam wystawiane jeszcze

Brazowe skarby z Haćek

wanych domów w stylu gierkowskim, wyasfaltowanie ulicy. Padł zamyślenie organizacji skansenu archeologicznego. Głównym problemem w tej sprawie, jak się wydaje, nie były środki finansowe, lecz opieka i zabezpieczenie przed dewastacją wzniesionych w przyszłości obiektów, wzorowanych na tradycji. Postulowano pilne opracowanie popu-

przez kilka miesięcy, a następnie trafią najprawdopodobniej do Szkoły Podstawowej w Chrabotach i do muzeum w Białym Podlasku.

Zbigniew Romanuk
Fot. autora

Zamieszczone ilustracje pochodzą ze zbiorów Instytutu Archeologii i Etnologii PAN.

8 lipca 1997 r. w Urzędzie Gminy

zastanawiano się nad zagospodarowaniem grodziska i otoczenia:

- ✓ postulowano, aby w niezbyt odległej przyszłości pomyśleć o rozwoju **agroturystyki**, bez stwarzania zagrożenia dla roślinności i zabytków,
- ✓ krytykowano elementy obce w krajobrazie,
- ✓ postulowano wprowadzenie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego,
- ✓ mówiono o wydaniu folderu (w formie składanki) i ustawieniu tablic informacyjnych,
- ✓ chwalono zaangażowanie władz gminy,

➤ ... lecz w spotkaniu nie uczestniczył żaden mieszkaniec Haćek.

**Piękno i charakter krajobrazu rekomendacja UNESCO określa
jako czynnik niezbędny do życia ludzi
i zaleca przejmowanie takich obiektów przez lokalne społeczności,
które mogą zapewnić im właściwą opiekę.**

W 1999 roku w Warszawie wydano publikację
KRAJOBRAZ ARCHEOLOGICZNY pod redakcją Zbigniewa Kobylińskiego

Krajobraz archeologiczny - problemy ochrony i prezentacji:

- powinien podlegać ochronie zmierzającej nie tylko do zapewnienia przetrwania, ale także do właściwej ich prezentacji i interpretacji,
- użytkowany wbrew interesom społeczności lokalnej, pozbawiony jest wartości integracyjnej,
- obiekt piękny, historycznie ważny, bez odpowiedniego urządzenia lub udostępnienia nie ma wartości ekonomicznej,
- **Krajobraz archeologiczny może mieć wartość ekonomiczną, jako istotny czynnik w zapewnieniu trwałego i zrównoważonego rozwoju danej miejscowości czy regionu.**

- prof. Zbigniew Kobyliński

Celem zachowania miejscowych
walorów przyrodniczo - kulturowych

w 1999 roku z inicjatywy mieszkańców wsi Haćki
utworzono Towarzystwo „Haj”

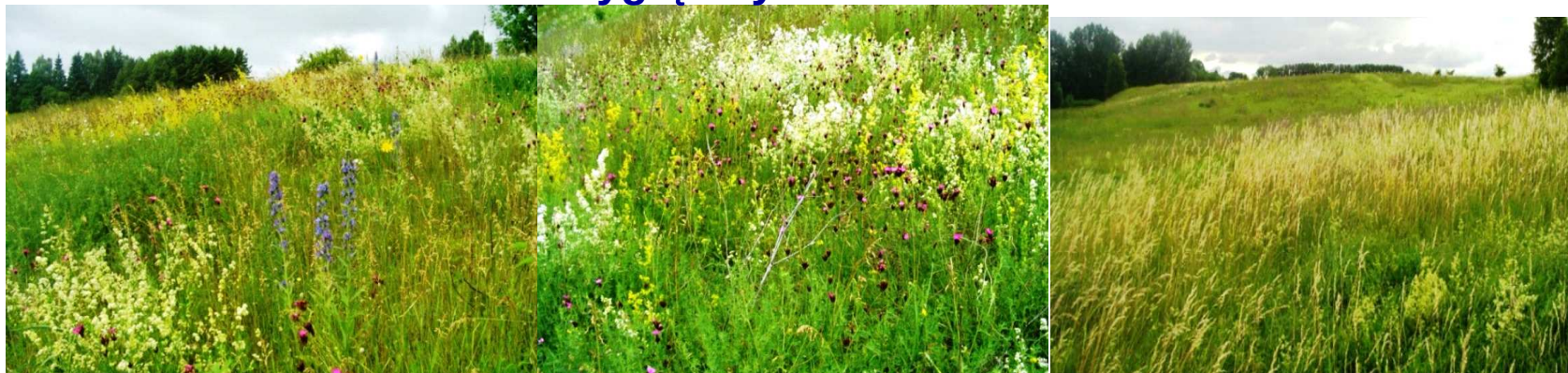

Skutki intensywnego użytkowania przez rolnika z innej gminy.

MURAWY KSEROTERMICZNE I STEPowe przy kemie *Betlah* w Haćkach.

Tak wyglądały do 2003 roku

Tak wyglądały od 2007 roku

Haćki dnia, 14 04. 2003 r.

TOWARZYSTWO „HAJ”
17-100 Bielsk Podlaski w. Haćki 33
NIP: 543-19-62-769, REG. 05086533
tel. 085/ 731 72 72

RADA SOLECKA W31
Haćki
gm. Bielsk Podlaski

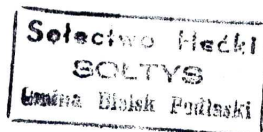
Szanowny Pan
Dr Sławomir Snarski
Starosta Bielski

Zwracamy się z prośbą o podjęcie procedury prawnej w sprawie uznania Zespołu Przyrodniczo - Krajobrazowego w Haćkach na podstawie przepisów Ustawy o ochronie przyrody. Będziemy wdzięczni za życzliwe potraktowanie tej sprawy i liczymy na wsparcie naszej działalności na rzecz ochrony, zagospodarowania i prezentacji przyrodniczo - kulturowych walorów tego krajobrazu.

W załączeniu:

- Krótki opis działalności Tow. „HAJ”.
- Propozycje Tow. „HAJ” w sprawie utworzenia Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego.

Z poważaniem:

Braciach W.

PRZEWODNICZĄCY
TOWARZYSTWA „HAJ”

Jani Mordak

STAROSTWO POWIATOWE Bielsk Podlaski
WPLYNEŁO

2003 -04- 14

Nr..... zał.....

[Signature]

WOJEWÓDZKA RADA
OCHRONY PRZYRODY

STANOWISKO
WOJEWÓDZKIEJ RADY OCHRONY PRZYRODY
W BIAŁYMSTOKU

*W sprawie utworzenia Zespołu Przyrodniczo - Krajobrazowego w Haćkach,
gm. Bielsk Podlaski*

Wojewódzka Rada Ochrony Przyrody po omówieniu na posiedzeniu w dniu 25 czerwca 2007 roku tematu w sprawie utworzenia Zespołu Przyrodniczo - Krajobrazowego w Haćkach w pełni popiera starania Towarzystwa „HAJ” o utworzenie przedmiotowej formy ochrony, jako obiektu o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

Białystok, dnia 25 czerwca 2007 r.

J. Kotarski

WOJÓT GMINY
BIELSK PODLASKI
ul. Mickiewicza 4B
17-100 Bielsk Podlaski

RG. 7225-2/07

Bielsk Podlaski, dnia 11.06.2007r.

**Agencja Nieruchomości Rolnych
Oddział Terenowy w Olsztynie
Filia w Suwałkach
ul. Sportowa 22
16-400 Suwałki**

W związku ze zmianą miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Bielsk Podlaski zatwierdzonej uchwałą Nr XXVIII/165/2001 Rady Gminy Bielsk Podlaski z dnia 21 czerwca 2001r., przeznaczającą część obszaru wsi Haćki pod ochronę archeologiczną i przyrodniczo-geologiczną, gmina zamierza tworzyć zespół edukacyjno-turystyczny. W obszarze tym znajdują się części nieruchomości należące do zasobu Skarbu Państwa zarządzane przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

Gmina Bielsk Podlaski jest zainteresowana przejęciem tych nieruchomości w celu utworzenia zespołu edukacyjno-turystycznego. Jeżeli właścicielem terenu będzie gmina, umożliwi to lepszą realizację zadań ochronnych ustalonych w miejscowym planie zagospodarowania oraz właściwą gospodarkę rolną na terenie. Ponadto informuję, że na obszarze tym znajdują się również obiekty ochrony konserwatorskiej i gmina jako właściciel terenu w ramach utworzonego zespołu edukacyjno-turystycznego, będzie właściwie dbać o zabytki i promować je.

Proszę o wypowiedzenie się, czy istnieje możliwość podziału nieruchomości stanowiących zasób Skarbu Państwa i przekazania ich części, objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, Gminie Bielsk Podlaski.

Nadmieniam, że gmina poniesie koszty podziału oraz inne związane z przejęciem przedmiotowych nieruchomości.

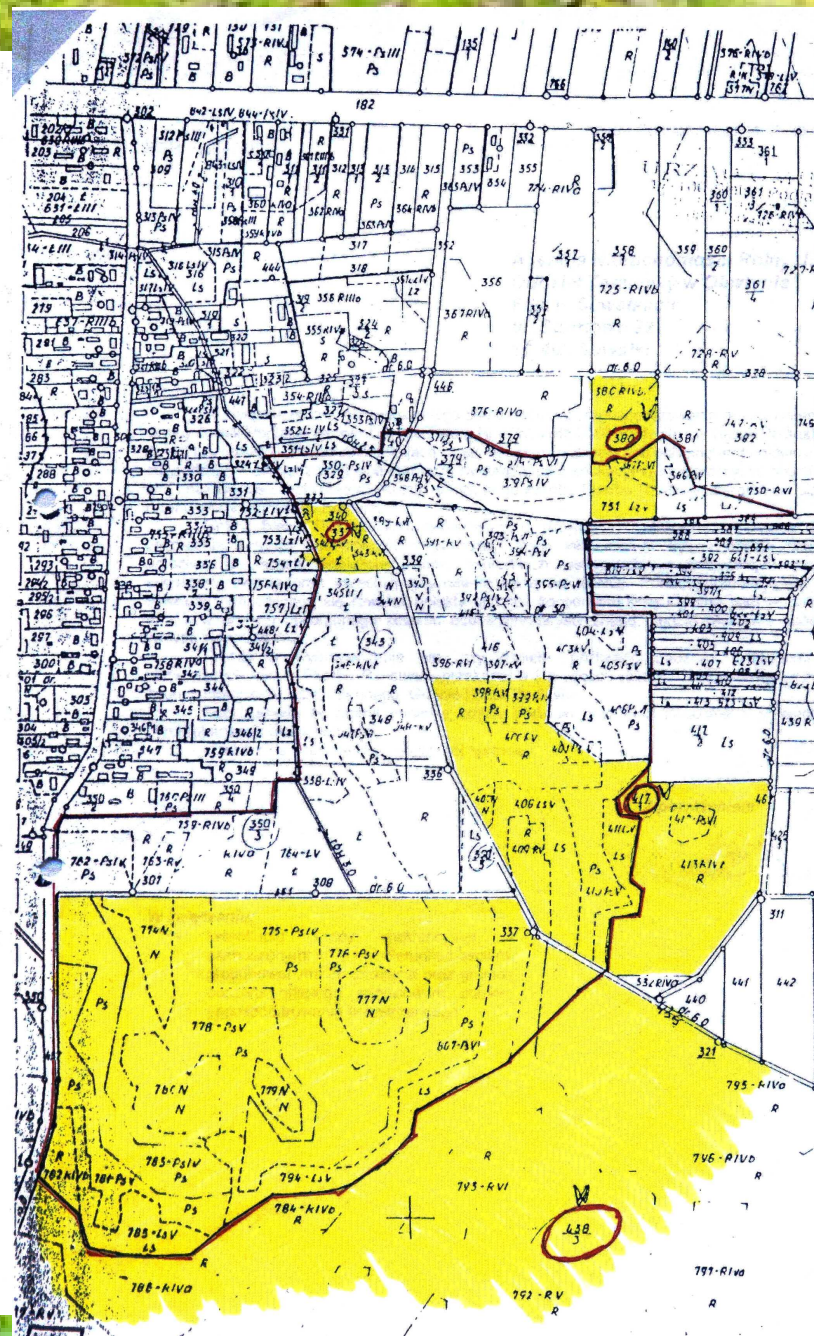
Czekam na odpowiedź w powyższej sprawie.

Z poważaniem

WOJÓT
R. Rajcaka

W załączeniu:

- kserokopia mapy ewidencyjnej z zaznaczonymi nieruchomościami proponowanymi do przejęcia oraz granicą obszaru objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego

- **Zdjęcia z 15 listopada 2008r**

- Tow. „Haj” !7 listopada 2008 r. złożyło do Prokuratury Rejonowej zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa polegającym na zaoraniu części kompleksu stanowisk archeologicznych i projektowanych siedlisk roślinnych objętych programem „Natura 2000”.

Projekt Towarzystwa „Haj”

„Chrońmy niezwykłą urodę i bogactwo Haciek”

Analiza uwarunkowań i koncepcja rozwoju
lokalnego produktu turystycznego

HAI! - Uroda Haciek Zaprasza

stworzona w ramach zadania „Chrońmy niezwykłą urodę
Haciek” realizowanego przez Lokalną Grupę Działania „Puszcza
Białowieska” w ramach Projektu „Kraina Żubra”

Projekt finansowany w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora
żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” Działanie 2.7 „Pilotażowy Program Leader+”

ZAMAWIAJĄCY

Lokalna Grupa Działania
„Puszcza Białowieska”
ul. A. Zina 1,
17-200, Hajnówka

WYKONAWCA

EKOTON Sp. z o.o.
ul. Św. Rocha 5 lok. 210 A
15 -879 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95
www.ekoton.pl

**Obszar Natura 2000
„Murawy w Haćkach”
w 2011 roku**

Szansą na powstanie atrakcyjnego produktu turystycznego w Haćkach jest powstrzymanie destrukcyjnych działań organów administracji publicznej i umożliwienie miejscowym mieszkańcom zagospodarowanie gruntów na obszarze swojej wsi zgodnie z dobrze pojętą ochroną siedlisk przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

- Natomiast
- najpoważniejsze bariery
- w turystycznym wykorzystaniu
- unikatowego krajobrazu
- w Haćkach,
- to ignorowanie potrzeb
- i kapitału ludzkiego
- miejscowych mieszkańców,
- preferowanie partykularnych
- interesów niektórych osób,
- oraz tworzenie
- wirtualnych projektów,
- bez realnej możliwości ich